

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,
в.о завідувача кафедри іноземних мов професійного спрямування
Державного університету «Київський авіаційний інститут»

ПАЗЮРИ НАТАЛІЇ ВАЛЕНТИНІВНИ

на дисертаційне дослідження

ЯН ХУНХАО

«Професійна підготовка майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,

галузь знань 01 Освіта, педагогіка

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження Ян Хунхао обумовлена тенденціями євроінтеграції, глобалізації та прогресивного інтелектуального розвитку освітньої еліти суспільства ХХІ століття, що передбачає відповідне реформування вищої освіти. Формування конкурентоспроможного на світовому та європейському ринку праці фахівця, який відрізняється високим рівнем сформованості фахових компетентностей, здатного до саморозвитку та застосування творчого мислення для роботи з різноманітною новітньою інформацією є важливою особистісно-професійною проблемою сучасної педагогіки. Соціокультурна і економічна потреба виховання фахівців нового покоління, актуалізує проблеми вивчення досвіду підготовки цих фахівців у країнах, що характеризуються високим рівнем працевлаштування і використання людського капіталу задля економічного зростання держави, мають ефективні можливості збалансованого фінансового, інтелектуального розвитку особистості. Саме у Китайській Народній Республіці сформувався інноваційний досвід підготовки педагогічного персоналу, конструктивне використання якого в умовах українських реалій уможливить суттєве оновлення змісту, організаційних форм, ресурсного забезпечення підготовки фахівців у педагогічних закладах.

Актуальність проблеми доведено автором та конкретизовано в коректно сформульованому науковому апараті дослідження, котрий відповідає вимогам і є самостійним для розв'язання всіх поставлених завдань, окреслених дисертанткою. Визначена автором логіка є послідовною, відповідає науковий проблемі та спрямована на системне її вирішення.

Свідченням ґрунтовності виконаної роботи є її зв'язок із тематичним планом науково-дослідних робіт Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за ініціативною науково-дослідною роботою № 1/2020 «Управління формуванням професійних компетентностей майбутніх фахівців в умовах інформаційного полікультурного освітнього простору» (номер державної реєстрації 0120U104231). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, наказ № 1403-С від 27 жовтня 2021 р.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації забезпечується застосуванням у ході її виконання методології, адекватної меті і завданням, специфіці об'єкта і предмета дослідження та підтверджується застосуванням необхідного комплексу методів дослідження, відповідною і достатньою джерельною базою, коректною кількісною обробкою та якісним аналізом, а також практичним впровадженням дослідницьких результатів. Для досягнення мети та завдань дослідження в роботі було використано такі методи дослідження: *теоретичні*: аналіз, синтез, абстрагування, дедукція, індукція, узагальнення, аналітичне моделювання, систематизація й порівняння науково-теоретичного матеріалу для з'ясування стану розроблення та рівня вивчення основних понять досліджуваної проблеми, уточнення понятійно-категорійного апарату дослідження, що дозволяють максимально об'єктивно в інтегрованій формі подати результати дослідження; *емпіричні*: анкетування, спостереження, опитування, співбесіди, тестування для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії, що беруть участь в експерименті, діагностики та поточного аналізу успішності експериментальної роботи; педагогічний експеримент для перевірки гіпотези дослідження; системний аналіз для перевірки результатів дослідження; *математичної статистики* для узагальнення та представлення результатів, отриманих на констатувальному й контрольному етапах дослідження, визначення їх значущості, установлення достовірності висновків дослідно-експериментальної роботи.

Сформована автором джерельна база відзначається різноманітністю і достатньою структурною повнотою. Вона включає 319 найменувань, з них 123 – зарубіжних джерел іноземною мовою, що слугує безперечним доказом інформативності та валідності представленої роботи. Значну цінність для дослідників та практиків педагогічної освіти мають додатки, котрі грамотно оформлені і представлені на 27 сторінках дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується також широкою апробацією результатів дослідження. Дисертант представив основні положення своєї дисертації на багаточисельних науково-практичних і науково-методичних конференціях різних рівнів, а також інших науково-практичних заходах.

3. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації:

Комплексно охарактеризовано досвід навчання бакалаврів зі спеціальності «Каліграфія» у КНР і розглянуто стан проблеми їх професійної підготовки у китайських педагогічних коледжах; проаналізовано наукові підходи вчених до базового поняття дослідження – «професійна компетентність», визначено його понятійно-категоріальний апарат; розкрито сутність та виокремлено компонентну структуру професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії, визначено сучасні проблеми та тенденції; обґрунтовано теоретичні засади формування їхньої професійної компетентності як важливої мети та результату професійної підготовки; розкрито сутність проведення формувального етапу педагогічного експерименту, який передбачав

обґрунтування та реалізацію у навчально-виховний процес закладу вищої освіти методики професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії; розроблено цілі формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії, які відповідають державним документам КНР та узгоджені з цілями навчання, що означені у навчальних планах та освітньо-професійних програмах підготовки за цією спеціальністю; представлено аналіз значної кількості освітньо-професійних програм, у більшості яких головною метою визначено професійний розвиток висококваліфікованих вчителів; розкрито сутність проведення усіх етапів педагогічного експерименту, висвітлено його організаційні аспекти; представлено кількісні результати методики формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії та проаналізовано отримані результати; здійснено опис процесу та результатів проведеного опитування студентів і викладачів.

4. Нові факти, одержані здобувачем.

У дисертаційній роботі Ян Хунхао *вперше*: теоретично обґрунтовано, змістовно розроблено та експериментально апробовано з урахуванням сучасних наукових напрацювань щодо професійної підготовки вчителів методику формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії у коледжах КНР, яка полягає у забезпеченні в навчально-виховному процесі комплексу умов і зовнішніх обставин, що впливають на збагачення навчальної та позанавчальної діяльності, переходять у внутрішні стимули, сприяючи розвитку необхідних особистісних якостей, самореалізації, саморозвитку, розкриттю творчого потенціалу; коригуванні навчальних планів та програм з метою орієнтації на основні компоненти професійної компетентності учителів каліграфії; науково-методичному забезпеченні їхньої професійної підготовки з урахуванням основних видів компетенцій; впровадженні нових методів і форм навчання та виховання, ефективному застосуванні нових інтерактивних педагогічних технологій, впровадженні нових засобів оцінки результатів навчання та нових форм контролю; педагогічному супроводі розвитку особистості тощо.

уточнено понятійно-категоріальний апарат теорії професійної підготовки, зокрема *вперше конкретизовано* поняття «професійна підготовка» щодо майбутніх учителів китайської каліграфії (процес формування професійних і педагогічних знань і навичок, розвитку художніх та культурних здібностей, особистісних якостей, необхідних майбутньому учителю каліграфії для плідного виконання специфічних завдань навчально-виховного процесу), «професійна компетентність майбутніх учителів китайської каліграфії» (інтегрована професійно-особистісна характеристика, провідною якістю якої є практична готовність фахівця до реалізації професійної естетично-педагогічної діяльності з навчання каліграфії на основі інтеграції психолого-педагогічних і спеціальних здібностей, здобутих професійних знань, умінь і навичок, накопиченого досвіду), детально розглянуто структуру процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії;

виокремлено критерії: мотиваційно-ціннісний (сформованість мотивації та ціннісних орієнтацій на майбутню професійну діяльність, професійно значущих якостей особистості), знаннєвий (наявність знань, необхідних для здійснення професійної діяльності, сформованість вмінь працювати з інформацією) та

практиологічно-рефлексивний критерії (дієвість знань, необхідних для здійснення професійної діяльності, сформованість комунікативних вмінь і навичок, рефлексивних вмінь), *схарактеризовано* показники і рівні (продуктивний, репродуктивний, фрагментарний) сформованості професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії.

набули подальшого розвитку змістово-дидактичні засади професійної підготовки майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні та впровадженні у навчально-виховний процес коледжу авторської методики формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії; оновленні освітньо-професійних програм та змісту педагогічної підготовки (включаючи педагогічну практику) майбутніх учителів каліграфії; підборі, адаптації та експериментальній перевірці пакету діагностичних матеріалів для визначення рівня сформованості їхньої професійної компетентності. Практичні напрацювання, викладені в дисертації, навчально-методичні розробки можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти під час проведення аудиторних і позааудиторних занять, при розробці навчальних програм, створенні навчальних посібників з психолого-педагогічних дисциплін, методики викладання китайської каліграфії, при проведенні наукових досліджень з означеної проблематики, а також у самоосвітній діяльності студентів – майбутніх учителів китайської каліграфії у процесі підготовки до лекційно-семінарських занять, при написанні курсових і магістерських робіт.

6. Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес таких закладів:

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Сичуаньського інституту кіно і телебачення (КНР) (довідка від 25.11.2024 р.); Сичуаньського коледжу засобів масової інформації (КНР) (довідка від 24.11.2024 р.) та Сіаньського політехнічного університету (КНР) (довідка від 28.11.2024 р.).

7. Оцінка структури та змісту дисертації.

Зміст дисертаційного дослідження логічно побудований, цілісний, завершений, чітко структурований. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу, разом – 319 джерел, з них зарубіжних джерел – 123 та додатків. Повний текст дисертації складає 301 сторінку.

У *вступі* обґрунтовано актуальність виконаного дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, гіпотезу, мету, завдання і методи дослідження; висвітлено наукову новизну і практичне значення результатів дослідження; представлено апробацію та впровадження результатів дослідження; подано структуру й обсяг дисертаційної роботи.

У *першому розділі* дисертації «Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх учителів каліграфії у Китайській Народній Республіці» проаналізовано сутність поняття «професійна підготовка майбутніх учителів китайської каліграфії» як психолого-педагогічного феномену. Схарактеризовано багаторівневу концептуальну систему каліграфічної освіти КНР, що пропонується профільними коледжами та університетами на факультетах

каліграфії або китайського традиційного живопису.

Визначено професійну компетентність майбутнього вчителя китайської каліграфії як інтегровану професійно-особистісну характеристику та її провідну якість (практична готовність до реалізації професійно естетико-педагогічної діяльності з навчання каліграфії на базі поєднання психолого-педагогічних і спеціальних здібностей, здобутих професійних знань, умінь і навичок, накопиченого досвіду). Представлено структуру професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії та її компоненти (особистісний, когнітивний і професійно-діяльнісний, компоненти).

Досліджено теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії згідно з науковими методологічними підходами (компетентнісний, системний, особистісно-діяльнісний, синергетичний, аксіологічний, акмеологічний та середовищний). Проведений порівняльний аналіз ОПП китайських закладів освіти засвідчив провідну роль фахових дисциплін, та недостатню підготовку з дисциплін педагогічного циклу та слабкий зв'язок із практичною діяльністю вчителя. Виявлено невідповідність цілей, завдань та змісту методичної підготовки фахівців на факультетах художнього профілю педагогічних коледжів цілям середньої школи з навчання дітей каліграфії й образотворчому мистецтву. Запропоновано конкретні шляхи покращення професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії.

У *другому розділі* дисертації «Методика професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії» розкрито сутність проведення формувального етапу педагогічного експерименту, який передбачав обґрунтування та реалізацію у навчально-виховний процес закладу вищої освіти методики професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії. Розроблено цілі формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії. Представлено аналіз значної кількості освітньо-професійних програм. Встановлено мету розробленої експериментальної методики професійної підготовки майбутнього вчителя китайської каліграфії. Сформульовано цілі формування структурних компонентів професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії: особистісний, когнітивний, професійно-діяльнісний компоненти. На основі здійсненого аналізу навчального процесу підготовки майбутніх учителів каліграфії визначено оновлення та поширення змісту педагогічної складової.

Здійснено опис експериментальної роботи щодо реалізації наведених теоретичних позицій на практиці у реальному процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії. Обґрунтовано методику професійної підготовки майбутніх учителів каліграфії. Описано практичне впровадження методики професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії, деталізовано методи, форми та засоби, що сприяли ефективній реалізації моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії.

У *третьому розділі* «Експериментальна перевірка методики професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії» розкрито сутність проведення усіх етапів педагогічного експерименту, висвітлено його організаційні аспекти, представлено кількісні результати методики формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії та

проаналізовано отримані результати. Здійснено опис процесу та результатів проведеного опитування студентів і викладачів. Обґрунтовано і розроблено систему оцінки сформованості професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії у вигляді критеріїв та показників результативності запропонованої методики (мотиваційно-ціннісний, знаннявий, праксіологічно-рефлексивний критерії). Відповідно до цих критеріїв визначено рівні їх сформованості: продуктивний (високий), репродуктивний (середній) та фрагментарний (низький), розкрито їхнє змістовне наповнення. Схарактеризовано діагностичні методики щодо визначення рівня сформованості професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії.

Загальні висновки відповідають визначеним завданням, обґрунтовані та переконливі, що свідчить про самостійність і логічність суджень, належну наукову готовність дисертанта. Список використаних джерел зроблено з дотриманням встановлених вимог. Отже, здійснений детальний аналіз дозволяє констатувати, що дисертаційна робота Ян Хунхао за структурою, змістом, обґрунтованістю основних положень, висновків є завершеним самостійним дисертаційним дослідженням.

8. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Основні результати дослідження опубліковано у 13 наукових працях (з яких 11 одноосібних), із них: 4 – статті в вітчизняних фахових наукових виданнях, 2 – статті в міжнародних наукових виданнях, 6 – матеріали наукових конференцій, 1 – розділ монографії, яка проіндексована в наукометричній базі Scopus.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Ян Хунхао, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. У розділі 1, підрозділах 1.1. та 1.2. при розгляді поняттєво-категоріального апарату дослідження дисертант, нажаль, лише констатує підходи науковців до розгляду понять «професійна підготовка», «професійна освіта», «професійна підготовка майбутнього вчителя», «професійна підготовка вчителів», «професійна компетентність» без проведення критичного порівняльного аналізу розглянутих понять.
2. Для аналізу особливостей підготовки майбутніх учителів каліграфії у китайських коледжах автором було обрано освітньо-професійні програми (ОПП) Педагогічного коледжу Цзіньчжун, Педагогічного коледжу Сіньчжоу, Педагогічного коледжу Тайюаня, Педагогічного коледжу м. Шаньсі, Сичуаньського інституту кино і телебачення, Сичуаньського коледжу засобів масової інформації, Педагогічного коледжу м. Лешан, Сичуаньського національного коледжу, Нейцзянського педагогічного коледжу, Коледжу Сучжоу. На нашу думку, необхідно було обґрунтувати чому саме ці коледжі були обрані для дослідження.
3. Дисертаційне дослідження значно виграло, якби автор приділив більше уваги застосуванню ІКТ для професійної підготовки майбутніх вчителів каліграфії більше уваги.
4. На нашу думку, варто було би висвітлити критерії відбору вступників на програми підготовки майбутніх вчителів каліграфії, що надало би більшого розуміння сутності цієї підготовки.

5. Технічне оформлення дисертаційного дослідження викликає зауваження. Так, в кінці кожного розділу необхідно представити перелік робіт здобувача, що присвячені даному розділу, а не перелік джерел, які здобувач використав. Таблицю 2.1, 2.2, 2.4, 3.3, 3.12 за своїм обсягом варто було би розмістити у додатках.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, жодним чином не знижують наукової цінності роботи. В цілому подана дисертаційна робота вирізняється фундаментальністю, оригінальністю, інтегрованим характером, глибиною теоретичного аналізу й новизною методичних пропозицій та у повній мірі відповідає шифру спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

10. Висновок

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Ян Хунхао на тему: «Професійна підготовка майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР» заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 6 і 7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05.2024 р.) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України від 31.05.2019 р., № 759), а її автор Ян Хунхао заслуговує присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта, педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
в.о.завідувача кафедри іноземних мов
професійного спрямування
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»

Н.В.Пазюра

Згідно з підписом Н.В. Пазюри
Вчений секретар КАН

Яна Набок